

Ампутациялар

Дененин бир бөлүгүн жоготуу орун алганда, бул ампутация деп аталат. Сөйрөк учурларда балдар бир колунун алакан-манжалары же бир бутунун бут кетмени, же кээде эки колунун же эки бутунун тең бул бөлүктөрү жок болуп төрөлүшөт. Балдардын ар кандай кырсыктардан жана согуштук жаңжалдардан колун же бутун жоготуу учурлары улам көбөйүүдө. Сөөк **инфекциялары** (160-бетти караңыз) же залалдуу шишиктер (рак) күчөп кеткенде да колду же бутту кесип салууга туура келет.

Денесинин бөлүгү ампутацияланган бала үчүн эмне кылуу керектиги бир катар түрдүү нерселерден, алардын ичинде, баланын ампутация болгон учурдагы курагынан, ампутациянын көлөмүнөн жана, баарынан мурун, бала (жана ата-энеси) эмне каалашынан жана эмнеге даяр экенинен көз каранды.

ЭКИ КОЛУНДАГЫ ТЕҢ АЛАКАН-МАНЖАЛАРЫ ЖОК (бардык курактар үчүн)

Ал түрдүү нерселерди жакшыраак кармоого жардам берүүчү илмектерди колдоруна бекитип алууну каалашы жана буга даяр болушу мүмкүн.

Бала илмектери бар атайын жасалгаларга жеткиче, өзү үчүн көп нерселерди кылууга жарактуу болушу үчүн, молтокторуна (ампутация болгон бөлүктөрүнө) шаймандарды жана үй тиричилик керек-жарактарын бекитип карматуу жолдорун издеңиз.

Колдору дээрлик ийиндерине чейин жок болуп төрөлгөн бала бут кетмендерин колдой пайдаланууну үйрөнүп алган учурлар далай.

БИР КОЛУНДАГЫ АЛАКАН-МАНЖАЛАРЫ ЖОК

Эгер мындай дефект менен төрөлгөн бала кол протезин эрте колдонуп баштаса, акыл-эске толуп калганда, "аны тагынбайм" деп кежирленген учурлары дээрлик жокко эсе болот.

Бирок эгер колу бала бир топ чоңоюп калганда ампутацияланган болсо же ал көпкө чейин протезсиз жүрүп калса...

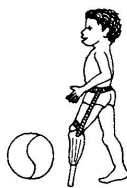

...ага протезди даярдап берсе деле, бала андан баш тартып, андан ары да молтогун эле пайдаланып жүрө берүүнү артык көрүүсү мүмкүн.

ТИЗЕДЕН ЫЛДЫЙ АМПУТАЦИЯ (бир бутта же экөөндө тең)

Ампутациядан кийин мүмкүн болушунча дароо же бала бир жашка чыккыча, ага бут протезин даярдап берүү зарыл.

Өсүп жаткан балага көпчүлүк учурда улам чоңураак жана жаңы протездер керек болот. Андыктан, аны алмаштырып турууну жеңилдетүү үчүн, балага кымбат эмес протездерди алып берүүгө аракеттениңиз.

Бут кетмен бөлүгү алып салынма протез көпчүлүк учурда кымбат болсо да, мындай протезди узартып коюуга болот.

БИР БУТ ТИЗЕДЕН ӨЙДӨ АМПУТАЦИЯ БОЛГОН

Бала 10 жашка чейин (же мындан да узак) бүгүлбөгөн (тизе мууну жок) протез менен жүрө берүүгө жөндөмдүү.

Чоңоюп калганда, ал тизе мууну бар протезди колдонууну артык көрүшү мүмкүн, жана көпчүлүк учурда мындай протездин жардамы менен басуу ага ыңгайлуу болот (эгер үй-бүлөсү же кайсы-бир уюм өскөн балага улам жаңысын алып берип турууга даяр болсо).

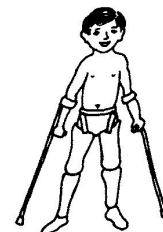
ЭКИ БУТУ ТЕҢ ТИЗЕДЕН ӨЙДӨ АМПУТАЦИЯ БОЛГОН

Кичинекей кезинде, бала үчүн кыска протездерди пайдалануу жеңилрээк болушу мүмкүн.

Чоңоюп калганда, бою теңтуштарынын боюндай болушу үчүн, ал узун протездерди колдонууну артык көрүшү мүмкүн – атүгүл балдарды пайдаланууга туура келсе да.

Буттары дээрлик жамбаш сөөк тушунан ампутацияланган бала үчүн дөңгөлөктүү отургучта ары-бери которулуу ыңгайлуураак болушу мүмкүн.

АМПУТАЦИЯЛАНГАН КОЛДУН ЖЕ БУТТУН МОЛТОГУНА КАМ КӨРҮҮ

Молтокко протез колдонууну мүмкүн кылуу үчүн, анын **формасын** жана **өзүн жакшы абалда** сактап кармоо керек. Ал үчүн төмөнкү нерселерди аткаруу зарыл:

1. **шишип кетүүсүнө жол бербөө,**
2. **муундун толук көлөмдө кыймылдоо ийкемдигин сактоо** (контрактуралардын алдын алуу), жана
3. **булчуңдардын күчүн сактоо.**

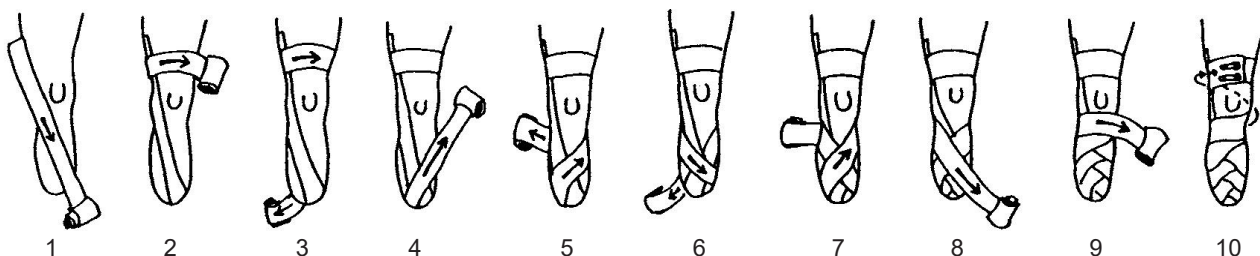
МОЛТОКТУ БИНТТӨӨ

Шишип кетүүсүнө жол бербөө жана протез колдонуу максатында формасын жакшы абалда сактоо үчүн, жаңы эле ампутицияланган бөлүктөгү молтокту узак убакыт бинттөө маанилүү.

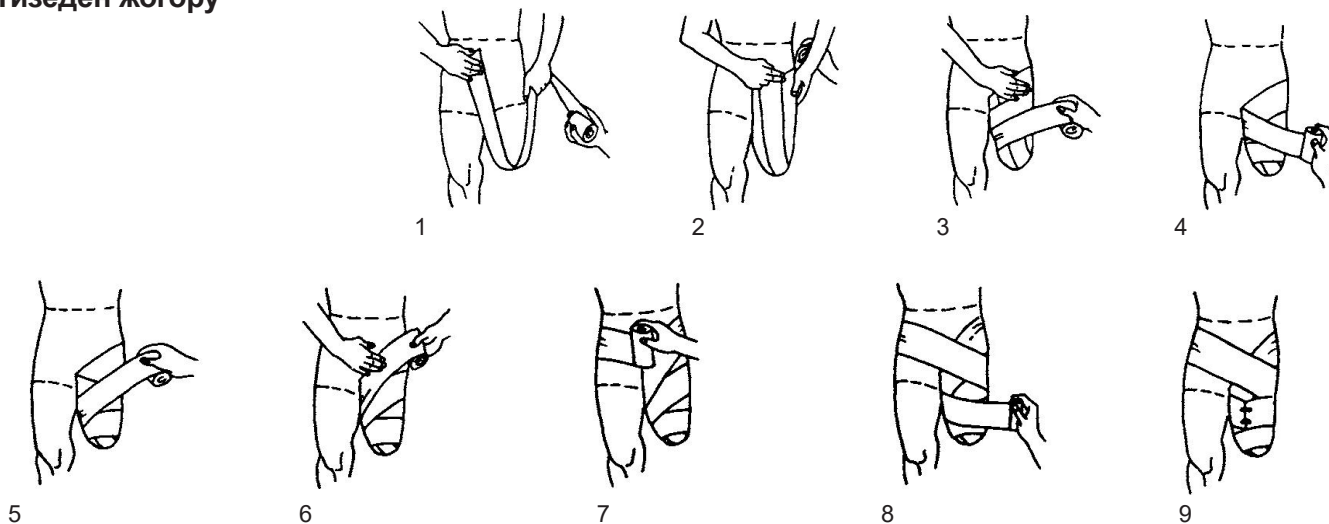
Бутту багыты ылдыйдан өйдөнү көздөй болгон басым жаралгыдай жана дене суюктуктары (кан жана лимфа) молтоктун төмөнкү бөлүгүндө чогулуп калбагандай кылып бинттөө керек. Ал үчүн ийкемдүү бинтти төмөнкүчө ороңуз:

Тизеден ылдый

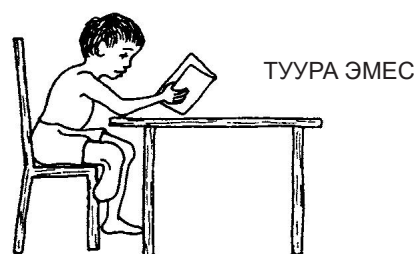
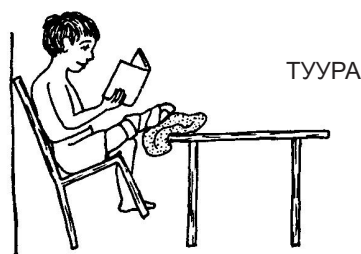

Тизеден жогору

МОЛТОКТУ КӨТӨРҮП КАРМОО

Бинттөөдөн тышкары, жаңы эле ампутицияланган мүчөнүн молтогун көпчүлүк убакыт көтөрүп кармоо зарыл. Кол же бут түшүрүлгөн абалында узак убакыт кармалуусуна жол бербөңиз.

Контрактуралардын АЛДЫН АЛУУ

Бала ампутацияланган бутун жакшы пайдалана албайт. Көбүнчө ал бул бутун бүгүлгөн абалында кармагандыктан, жамбаш сөөк - кашка жилик муунунда же тизе муунунда (же бул эки муунда тең) контрактуралар калыптанат.

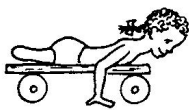
Андыктан, контрактураларга жол бербөө жана муундардын толук көлөмдө кыймылдоо ийкемдигин сактоо үчүн, **бутун туура абалга келтирип** кармоосу жана атайын көнүгүүлөрдү жасап туруусу зарыл (42-бөлүмдү караңыз).

ТУУРА АБАЛДАР

Муундарын жазып кармоосуна баланы кызыктырыңыз. Муундарын бүгүп кармаган абалдарда баланы узак убакытка калтыруудан оолак болуңуз.

ТУУРА

ТУУРА

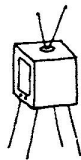
ТУУРА ЭМЕС

ТУУРА

ТУУРА ЭМЕС

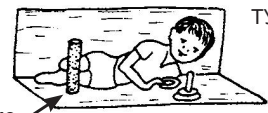

ТУУРА ЭМЕС

жумшак кездеме менен капталган түркүк

ТУУРА

БИР ЖЕРДЕН БАШКА ЖЕРГЕ КОТОРУЛУУ ЗАРЫЛ БОЛГОНДО ГАНА

ДУРУСУРААК

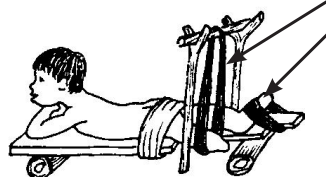
(Бирок жамбаш сөөк - кашка жилик муундарында баары бир контрактуралар пайда болушу мүмкүн.)

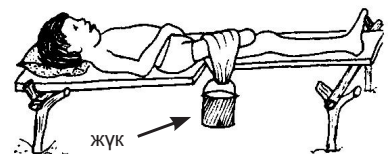
ТУУРА

Эгер контрактуралар калыптанып калган болсо, денесин булчуңдары чоюлуп, муундары жазылгандай абалга келтирип кармоого аракет кылыңыз.

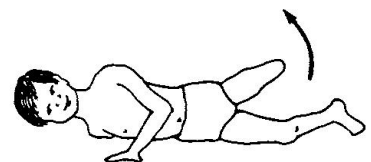
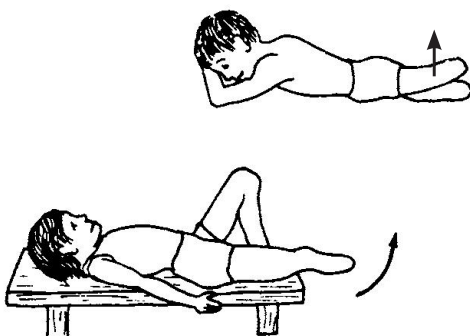
Автоунаанын дөңгөлөгүнүн камерасынан кесим булчуңдарды чоюп, муундарды жазуу үчүн колдонулууда.

ЖҮК

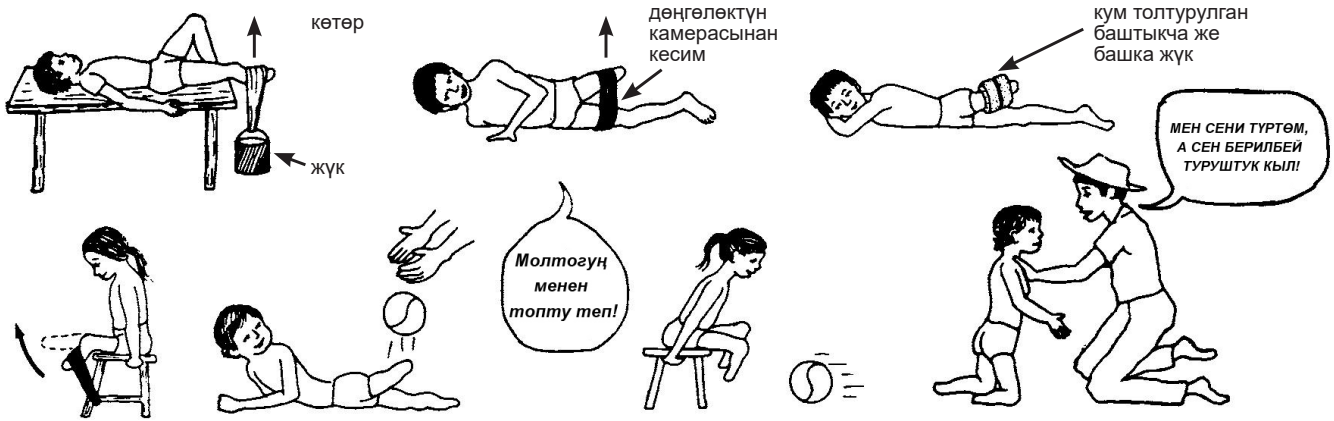
ЧОЮУ КӨНҮГҮҮЛӨРҮ

Жамбаш сөөк - кашка жилик муундары жазылуу абалында кармалуусун камсыз кылыңыз.

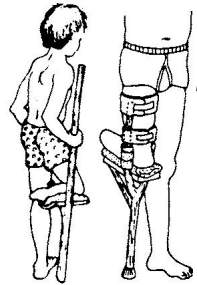

БУЛЧУНДАРДЫ БЕКЕМДӨӨ ҮЧҮН КӨНҮГҮҮЛӨР

Айрыкча муундарды жазуучу жана басууда колдонулуучу булчуңдарды бекемдөөгө аракет кылыңыз.

Басууга жардам берүүчү каражаттарды колдонуудагы САКТЫК ЧАРАЛАР

Молтоку бүгүү абалында кармаган, басууга жардам берүүчү каражаттарды же протездерди муунду жазуу абалында кармаган протез даяр болгуча пайдаланып турса болот.

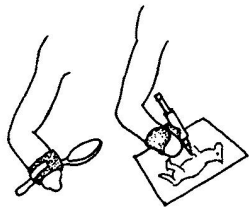
Бирок баары бир, эгер бала муунду бүгүү абалында кармаган жасалганы колдонсо, ал күнгө **булчуңдарын чоюучу жана бекемдөөчү көнүгүүлөрдү аткарып туруусу** өтө маанилүү.

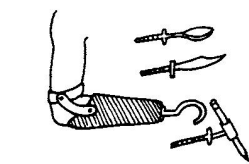
Молток кийгизилүүчү гильзасы бар, чак кылынып жасалган протездин жардамы менен кадимкидей эле активдүүлүк булчуңдарга керектүү көлөмүндө чоюлуунда, бекемдөөнү да камсыз кылат.

Протездин молток кийгизилүүчү гильзасын бамбуктан жана жергиликтүү башка материалдардан жасоо боюнча багыт-тамалар 67-бөлүмдө келтирилген.

АЛАКАН-МАНЖАЛАРЫ АМПУТАЦИЯЛАНГАН БАЛА ҮЧҮН ЖАСАЛГАЛАР

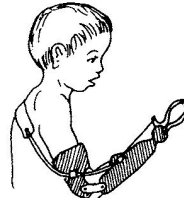
шаймандарды жана үй тиричилигиндеги буюмдарды кармоо үчүн, кездемеден, булгаарыдан же пластиктен жасалган жөнөкөй жасалгалар (330-бетти караңыз)

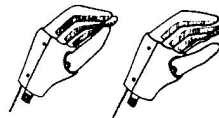
түрдүү илмектерди бекитип колдонуу мүмкүн болгон кол протези

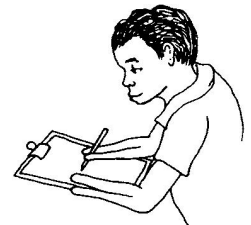
Резинкеден же жыгачтан жасалган протездин пайдасы жокко эсе, ал көрк үчүн эле.

буюмдарды кармоо үчүн ачылып-жабылуучу илмектери бар протез (ийин жана арка булчуңдарынын жардамы менен кыймылга келтирилет)

Илмектердин ордуна, 2- жана 3-манжаларга жакындатылма жана алардан кайра алыстатылма бармак бөлүгү бар протезди колдонсо болот (мындай протез кымбат жана көпкө чыдабашы мүмкүн).

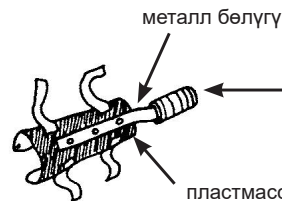

Кар жиликтер хирургиялык операциянын жардамы менен "кычкачтарга" айлан-дырылган.

Мында манжалары ампутацияланган, бирок алакандарынын түптөрү жана кырк муундары сакталуу бала үчүн кармагыч жасалга сүрөттөлгөн.

Бала молтогун жасалганын төмөнкү бөлүгүнө басат.

металл бөлүгү

уркуяп чыгып турган бөлүгүнө кийгизилген резинке түтүк

пластмасса (ысык абалында бул формасына келтирилет, 551-бетти караңыз)

Бала жана анын ата-энеси ампутацияланган мүчөсүнө көмөкчү жасалганын кайсы түрүн тандайт – бул анын жеткиликтүүлүгүнөн, чыгымынан, пайдасынан, көркүнөн, жергиликтүү шарттардан жана үрп-адаттардан көз каранды. Туура келген жасалганы тандоо үчүн, “Көмөкчү жасалгалар жана жол-жоболор зыян эмес, пайда алып келүүсү керек” деп аталган 56-бөлүмдү, айрыкча, 531 жана 532-беттерди караңыз.